

Lerázni a piócat
Interjú Matolcsy Györggyel
Heti Válasz, 2007. november 8.

– Meglehetősen lesújtóan szokott fogalmazni a Medgyessy-Gyurcsány-kormány gazdaságpolitikájáról, amit szarvashibák sorozataként jellemez többnyire. A nyilvánvaló baklövések ellenére akad valami az elmúlt öt évből, ami mégis pozitívumnak tekinthető?

– Sokszor a rosszban is van valami jó, mégha kevés is. Minden az arányokon múlik. Jónak tartom, hogy 2002-ben, a *Medgyessy Péter* vezetésével felálló új kormány változatlanul elkötelezett volt az ország európai uniós csatlakozása iránt, és a szűk mozgásteret kihasználta. A lényeg azonban az, hogy a 2002-es, és a 2006-os választási kampányok között alapvetően a hetvenes évekre jellemző, baloldali osztogatásos, mindenkinek tetsző, s mindenkinek az érdekét beszámító politika folyt. Ez hasonló következménnyel járt, mint a három évtizeddel ezelőtti: óriási eladósodással, eladósodásból fedezett növekedéssel és bérkiáramlással, hatalmas költségvetési hiánnyal. Ugyanazok a hideg szelek fújtak, mint 1972-73 környékén, a reformok befagyasztását követően. Közgazdászként azonban nem tartom a Medgyessy-kormány történelmi tévedésének a fogyasztás felpörgetését és a reálkeresetek növelését, de elmaradt a vállalkozásösztönzés. *Gyurcsány Ferenc* 2006. szeptember elsején, majd 2007. január elsején bevezetett megszorító csomagjaival, s a mögöttük meghúzódó konvergenciaprogrammal viszont egy neoliberais társadalom- és gazdaságpolitikai korszak köszöntött ránk, ami hasonló csapás, mint a korábbi szarvashiba sorozat.

– Azt sem tartja hibának, hogy miközben 35 százalékkal nőttek a reálkeresetek 2002-2006 között, addig a gazdaság teljesítménye mindössze 16 százalékkal bővült?

– Nem ennek a négy évnek, hanem az 1990 és 2006 közötti, történelmi átmeneti időszaknak a teljesítmény-növekedését kell összevetni a jóléti kiadások emelkedésével. 2000 után az Orbán-kormány is többet engedett meg a reáljövedelmek növekedése terén, mint amennyit a gazdaság az évi teljesítménye lehetővé tehetett volna.

– Ezt a szemükre is szókták vetni.

– Ugyanazok persze, akik maguk is részesei voltak a Medgyessy-kormány osztogatásos politikájának, vagy legalábbis készségesen asszisztáltak hozzá. Azt viszont már hibának tartom, hogy a kormány lemondott a költségvetést megillető bevételek jelentős részéről, miközben felesleges pluszkiadásokat vállalt. Teljesen hibás lépés volt lemondani a minimálberek utáni adóról, ami 160 milliárd forintos kiesést okozott a büdzsében. A fölösleges presztízsberuházásokra pedig rengeteg esetet lehetne felhozni. A Medgyessy-kormány például károsan felduzzasztotta – 790 ezerről 840 ezerre – a közsféra létszámát, s közben 50 százalékkal megemelte a béreket. Nem az volt a baj, hogy jelentős életszínvonal-emelkedés történt, hanem hogy nem figyeltek a költségvetés egyensúlyára. Az életszínvonal emelkedését a gazdaság bővüléséből, beruházásokból, a foglalkoztatás növeléséből, a munkanélküliség csökkentéséből kellett volna fedezni, s nem eladósodásból. 1997-től

lényegében minden téren javult a gazdasági helyzet Magyarországon – ami egészen 2002 közepéig tartott.

– A Bokros-csomagnak köszönhetően?

– Éppen ellenkezőleg, a Bokros-csomag ellenére javult az egyensúly, mert a Horn-kormány 1997-ben szakított a megszorítások programjával – az 1998-as választásokra való felkészülés jegyében.

– Akkor most párhuzamot vonhatunk 1997 és 2007 között? Azaz ha szakítanánk a Gyurcsány-csomaggal, javulna a gazdaság állapota?

– Igen. A Bokros-csomaghoz elveiben, közgazdasági filozófiájában és intézkedéseiben is hasonló csomagot élünk most át. Azt szokták mondani, hogy nagyjából egy fél Bokros-csomagnyi az, amit most reálkeresetekben, illetve a fogyasztás terén elveszítünk. Csak az eszköztár más: nincs lehetőség vámpótlék bevezetésére és a forint csúszóleértékelésére. Színesíti viszont a palettát az adók és járulékok emelése. S ahogy hibás volt a Bokros csomag logikája, és amint felhagytak vele, rögtön javulni kezdett a gazdaság állapota, úgy most is ugyanez a helyzet a Gyurcsány-csomaggal. Szakítani kell a kizárólag jövedelemelvonásra, adó- és járulékemelésre, a reálkeresetek visszafogására épülő megszorításokkal. A két Gyurcsány-csomag, s a mögötte lévő konvergenciaprogram logikája lényegében azonos: mindenáron helyre kell állítani a pénzügyi egyensúlyt, s nem érdekes, mennyibe kerül ez a társadalomnak. Egyetlen pozitívuma van a Gyurcsány-csomagnak: a társadalom, a politikai és az üzleti világ szereplői ma már világosan látják, hogy társadalmi egyetértés és bizalom nélkül nincs megoldás az egyszerre jelentkező egyensúlyi és növekedési válságra. 2007 állítólag az egyensúly helyreállításának az éve. Az unió 27 tagállama közül mégis Magyarország államháztartási hiánya a legmagasabb, s a térségünkben nálunk a legkisebb a gazdasági növekedés. Mindössze fele az eurózónáénak.

– Ha a Bokros-csomagnak az atyáskodó állam illúziójának elvesztését köszönhetjük, akkor a Gyurcsány-csomagnak azt, hogy társadalmi konszenzus nélkül a reformok ellehetetlenülnek?

– Az elit rájött, hogy ezzel a durva megszorító politikával nem jut sehova. Szerintem mindkettőnek ez a tanulsága.

– Akkor a jelenlegi kormánypártok miért nem más gazdaságpolitikával próbálják meg kivezetni az országot a válságból?

– Azért, mert a legkönnyebb megszorítani. A piócat mindig könnyebb rátenni a lábra, mint megfelelő gyógynövényeket vagy orvosságot találni az adott bajra. Sőt: a lábat levágni is könnyebb, mint meggyógyítani. A ma kormányzó politikai elit nem ismer más receptet. Másrészt bekormányozta magát egy olyan csapdába, amit konvergenciaprogramnak hívnak. Egy olyan rossz programról van szó, amely úgy próbál meg eljutni az euróhoz, hogy közben nem tűzi ki átvételének az időpontját. Nem a reálgazdaság felzárkózásával, gazdasági növekedéssel, a foglalkoztatás bővülésével próbál eljutni az európai közös pénzhez, hanem adóemelésekkel és megszorításokkal. Nem véletlenül nem lát más kiutat a kormány, mert minden más megoldás a jelenlegi hatalmi politizálás feladásával járna együtt. Nyitnia kellene a

civil szervezetek, az ellenzék és az önkormányzatok felé. Az a kormány és politikai elit azonban, amelyik hazugsággal került hatalomra, nem tud a közbizalomra építeni, melynek egyébként már a maradéka is eltűnt a mindennapokból

– Az államháztartás katasztrofális helyzetében létezne reális alternatívája a megszorításoknak?

– Rengeteg alternatíva van a gazdaságpolitikában, Közép-Európában különösen. Nézzük csak meg: egykulcsos adó felé megy a régió. Olyan gazdaságpolitikai megoldások születtek Szlovákiában vagy Romániában, melyekből jól lenne tanulni. A magyar költségvetés jelenlegi helyzetében a pénzügyi egyensúlyt a reálgazdaság javulásával lehetne helyreállítani. Az állam pénzügyi egyensúlyától önmagában nem lesz jobb reálgazdaság. A jelenlegi növekedési, társadalmi és életszínvonalbeli áldozattal járó, egyensúlyteremtő kísérletnek egy teljesen más logikára épülő, az egyensúlyt növekedéssel, foglalkoztatás-bővüléssel és a közbizalom megteremtésével helyreállító program lehet az alternatívája.

– Varga Mihály volt pénzügyminiszter szerint jelenleg nincs lehetőség radikális adóreform vagy adócsökkentések bevezetésére.

–Egy korábbi és jövőbeli pénzügyminiszter aligha mondhat mást. Közgazdászként és volt gazdasági miniszterként viszont azt gondolom, hogy a magyar gazdaság tartós egyensúlya, és tartósan magas növekedése elképzelhetetlen teljes körű adóreform nélkül. Ez akár 15 százalékos egykulcsos jövedelemadóztatást és az adókedvezmények zömének eltörlését is jelentheti. Ezt követően lehetne összekapcsolni az amerikai típusú szigorú adóellenőrzést a szlovák, román, lengyel alacsony adómértékkel.

– Ezek szerint a Fidesz készülő új gazdasági programjában fontos szerep jut majd az adózás kérdésének?

– Ma Magyarországon az üzleti élet szereplőinek többsége azt mondja, hogy a gazdasági teljesítményt legjobban az adórendszer, az adminisztráció és a bürokrácia fogja vissza. Ebben szeretnénk rendet vágni egy gazdasági-társadalmi konzultációsorozat keretében.

– Lapunkban korábban azt mondta, hogy 2008 végén már nem Gyurcsány Ferencnek fogják hívni Magyarország miniszterelnökét.

– Továbbra is kitartok e mellett.

– Mondana prognózist arra vonatkozóan is, hogy mikor lesz magyar euró?

– Sok jelből arra lehet következtetni, hogy 2010 és 2012 között globális pénzügyi válság következhet be. Már több eurócsatlakozást is lekéstünk, legközelebb először talán 2013-ben lehetünk képesek a közös európai fizetőeszköz átvételére. Ehhez azonban gazdaságpolitikai fordulatra van szükség. Az előtte és az utána lévő két év ugyanis mindenképpen olyan lépéseket is követel, amelyeknek politika ára van.

– Milyen ára lehet az euróbevezetésnek?

– Például egy kormányváltás. Magyarország működésének kellene megváltoznia ahhoz, hogy 2013-2014-ben euró legyen nálunk. Ma jelentős gazdasági csoportoknak meghatározó érdekük fűződik ahhoz, hogy ne legyen gyors euróátvétel, mert olyan kockázati prémiumot kapnak pénzügyi befektetéseik után, amit Európában sehol másutt. Hiszen a magyar alapkamat kétszerese a régióénak. A mai magyar üzleti, politikai, gazdasági csoportok körében sem érezhető erős elkötelezettség az euró iránt.

– S mikor lesz hét százalékos gazdasági növekedésünk?

– Ez a magyar gazdaságban az Orbán-kormány idején is benne volt, és most is benne van. A térség több állama kihozta magából ezt a teljesítményt. Az egész Baltikum, Románia és Szlovákia is rajta van a hétszázalékos gyorsvonalon. Gyors növekedésünkhöz adóreformra, második Széchenyi-tervre, új konvergenciaprogramra, és a nemzeti fejlesztési terv jelentős módosítására lenne szükség, ami végre tényleg a gazdaság modernizálására fektetné a hangsúlyt a pénz nemtermelő szétosztásával szemben. Egy ilyen fordulatot követően két-három éven belül elérhetnénk a hétszázalékos bővülést.